

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2015 р.

МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ПАТОГЕНЕЗИ ОСОБИСТОСТІ

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра
спеціальності 8.03010201 «Психологія»

Луцьк – 2015

Програма навчальної дисципліни «Методи вивчення патогенези особистості»
для студентів спеціальності 8.03010201 «Психологія».

” ____ ” _____, 20__ р. - ____с.

Розробник: Коць Михайло Онисимович, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук, доцент

Рецензент: Мудрик Алла Богданівна, доцент кафедри загальної та соціальної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Завідувач кафедри: _____ (Гошовський Я. О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) _____ (Іванашко О. Є.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

© Коць М. О., 2015

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Методи вивчення патогенези особистості» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 8.03010201 «Психологія»

Предметом навчальної дисципліни є ознайомити студентів з основними відхиленнями у розвитку психічної діяльності особистості, розвивати вміння робити психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку та поведінці.

Міждисциплінарні зв'язки: вікова психологія, психологія особистості, клінічна психологія, патопсихологія.

Програма навчальної дисципліни містить один змістовий модуль: «Психологічні основи Інтернет-адикцій».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета дисципліни «Методи вивчення патогенези особистості» полягає у висвітленні основних психологічних підходів до розуміння особливостей виникнення, перебігу відхилень у психічному розвитку людини та основних методів психологічної діагностики та допомоги у випадках відхилень у психічному розвитку.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методи вивчення патогенези особистості» є теоретична і практична підготовка магістрів спеціальності “Психологія” з наступних питань:

- теоретичне вивчення проблеми патогенези особистості;
- озброєння майбутніх магістрів знаннями методики діагностики психологічних особливостей патогенези особистості;
- оволодіння практичними навичками проведення діагностичної та корекційної роботи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні закономірності патогенези особистості;
- види порушень психіки;
- історичні передумови та перспективи вивчення патогенези особистості;
- вікові особливості порушень психіки;
- основні методи діагностики відхилень у психічному та особистісному розвитку.

вміти :

- використовувати знання для діагностики та корекції патогенези особистості;
- використовувати адекватні методики для проведення психологічних досліджень з проблем патогенези особистості.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тематичний план змістового модуля

«Загальна характеристика розладів психіки та особистості»

Тема 1. Методи вивчення патогенези особистості» як прикладна галузь психологічної науки

Загальне поняття про патогенезу особистості, її завдання та значення. Поняття про психічну патологію. Зв'язок дисципліни з іншими галузями наукового знання та практики. Принципи патопсихологічних досліджень. Види спеціальностей, яким потрібні знання патогенези особистості.

Тема 2. Історія розвитку поглядів на психічну патологію, її діагностику та лікування.

Світова історія розвитку поглядів на патологію та її лікування. Історія розвитку поглядів на патологію та її лікування в Україні та Росії. Становлення вітчизняної патопсихології. Важкі психічні порушення та їх лікування. Загальне уявлення про найбільш поширені психічні захворювання.

Тема 3. Патопсихологічна характеристика психічних процесів

Розлади відчуття. Розлади сприймання. Розлади уваги. Порушення пам'яті. Розлади мислення. Розлади інтелекту. Порушення мовлення. Порушення емоційної сфери. Порушення волі.

Тема 4. Розлади свідомості

Поняття свідомості. Критерії затьмареної свідомості. Приглушений стан свідомості. Деліріозне затьмарення свідомості. Сновидний стан свідомості. Сугінковий стан свідомості. Псевдодеменція. Деперсоналізація.

Тема 5. Розлади особистості

Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів. Порушення смислоутворення. Порушення підконтрольності поведінки.

Тема 6. Патопсихологічний розвиток як фактор девіантної поведінки особистості

Поняття про девіантну поведінку. Типи девіантної поведінки. Причини формування девіантної поведінки. Форми вияву девіантної поведінки.

Тематичний план змістового модуля «Вікова динаміка патогенези особистості»

Тема 7. Порушення психічного розвитку немовлят, дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку

Психічні особливості та порушення у період новонародженості, немовляти і раннього дитинства. Психічні особливості та психічні порушення у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Тема 8. Порушення психічного розвитку в підлітковому віці, ранній юності.

Психічні розлади в осіб зрілого та похилого віку

Психічні розлади у підлітків. Психологія ранньої юності. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого та старечого віку.

Тема 9. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей та роль даних про порушення в розвитку дитини

Проблемний підхід до дослідження психіки дитини. Психодіагностичний підхід до дослідження психіки. Особливості патопсихологічного обстеження підлітків. Принципи побудови патопсихологічного обстеження дітей. Роль даних про порушення розвитку дитини в оптимізації навчально-виховного процесу

Тема 10. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей

Особливості дослідження психічних процесів і станів у дітей. Патопсихологічне обстеження дітей дошкільного віку. Дослідження психічних процесів дітей шкільного віку. Загальна характеристика методів дослідження відхилень в особистісному розвитку дітей.

Тема 11. Сучасні методи психологічної діагностики, корекції та консультування

Мета та принципи консультативно-коригуючої роботи. Індивідуальна та групова психологічна корекція. Види психокоригувальної допомоги при порушеннях розвитку. Психотренінг.

Тема 12. Зміна соціальної ситуації розвитку дитини як один із методів психологічної корекції

Поняття та значення зміни соціальної ситуації розвитку дитини. Система різнобічного оцінювання як засіб психолого-педагогічної корекції особистісного розвитку підлітка. Оптимізація соціальної ситуації розвитку дитини шляхом диференціювання навчання. Рання професійна орієнтація як пошук сфери самоствердження підлітка.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Методи та засоби діагностики успішності навчання

- 1) тестування;
- 2) розв'язування задач;
- 3) опитування;
- 4) самостійна робота.

6. Список джерел

Основні джерела

1. Балабанова Л. М. Судебная патопсихология (вопросы определения нормы и отклонений) / Л. М. Балабанова. – Д. : Сталкер, 1998. – 432 с.
2. Зейгарник Б. В. Патопсихология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – 2-е изд., стереотип / Б. В. Зейгарник. – М. : Академия, 2003. — 208 с.
3. Комер Р. Патология поведения. Нарушения и патологии психики. / Р. Комер. Б. В. – СПб: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2005. – 640 с.
4. Коць М. О. Теоретико-методичні засади навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами : навчально-методичний збірник / Н. С. Костючик, М. О. Коць. – Луцьк : ПП. Іванюк В. П., 2015. – 372 с.
5. Кузнецов В. М. Психіатрія : навч. посіб. / В. М. Кузнецов, В. М. Чернявський. – К. : Здоров'я, 1993. – 344 с.
6. Максимова Н. Ю. Курс лекцій по детской патопсихологии : учеб. пособ. / Н. Ю. Максимова, Е. Л. Милютіна. – Ростов-н/Д. : Феникс, 2000. – 576 с.
7. Максимова Я. Ю. Основи дитячої патопсихології / Я. Ю. Максимова, К. Л. Мілютіна, В. М. Піскун. – К. : Перун, 1996. – 463 с.
8. Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки / Н. Ю. Максимова. – К. : Академвидав, 2001. – 238 с.

9. Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения : учеб. пособ. для вузов / В. Д. Менделевич. – СПб : Речь, 2005. – 445 с.

10. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи : навч.-метод. посібник / За ред. В. Ю. Мартинюка, С. М. Зінченко. – К. : Інтермед, 2005. – 416 с.

11. Патопсихологическая диагностика / В. М. Блейхер, Й. В. Крук. – К. : Здоров'я, 1986. – 280 с.

12. Патопсихология: Хрестоматия / Сост. Н. Л. Белопольская, [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Когито-Центр, 2000. – 289 с.

13. Шнейдер Л. Б. Девиантное поведение детей и подростков / Л. Б. Шнейдер. – М. : Академический Проект; Гаудеамус, 2007. – 336 с.

Додаткові джерела

14. Айхорн А. Трудный подросток / А. Айхорн. – М. : Владос, 2001. – 304 с.

15. Александровский Ю. А. Глазами психиатра / Ю. А. Александровский. – М. : Наука, 1985. – 296 с.

16. Байярд Д. Ваш беспокойный подросток / Д. Байярд, К. Байярд. – М. : Педагогика, 1991. – 208 с.

17. Захаров А. И. Как помочь нашим детям избавиться от страха / А. И. Захаров. – СПб : Гиппократ, 1995. – 128 с.

18. Клауд Г. Когда говорить ДА. Когда говорить НЕТ. Как управлять своей жизнью: пер. с англ. / Г. Клауд, Дж. Таундсен. – СПб : Мирт, 1999. – 384 с.

19. Кэмпбелл Р. Как справиться с гневом ребенка / Кэмпбелл Р. – СПб : Питер, 1997. – 436 с.

20. Коць М. О. Психологічні особливості уваги дітей молодшого шкільного віку з вадами зору / М. О. Коць, А. В. Божок // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (18 травня 2015 р.) = Abstrakt II International Scintific & Practical Internet Conference (May 18, 2015) / за заг. ред. Л. В. Засекіної, А. В. Кульчицької. – Луцьк : ПП. Іванюк, 2015. – С. 152–155.

21. Коць М. О. Психологічні особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку з вадами зору / М. О. Коць, І. О. Занюк // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (18 травня 2015 р.) = Abstrakt II International Scintific & Practical Internet Conference (May 18, 2015) / За заг. ред. Л. В. Засекіної, А. В. Кульчицької. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. – С. 155–157.

22. Коць М. Психологічні особливості уваги молодших школярів з вадами мовлення / М. Коць, Н. Мазурик // Актуальні проблеми соціалізації особистості : матеріали II науково-практичного семінару (20 травня 2015 р.) / за заг. ред. Л. В. Засекіної. – Луцьк : ПП Іванюк В. П. – С. 38–40.

23. Коць М. Психологічні особливості пам'яті дітей молодшого шкільного віку з вадами мовлення / М. Коць, В. Плейтух // Актуальні проблеми соціалізації особистості : матеріали II науково-практичного семінару (20 травня 2015 р.) / за заг. ред. Л. В. Засекіної. – Луцьк : ПП Іванюк В. П. – С. 55–58.
24. Леонгард К. Акцентуированные личности : пер. с нем / К. Леонгард. – К. : Вища шк., 1981. – 392 с.
25. Лэндрет Г. Л. Игровая терапия: искусство отношений / Г. Л. Лэндрет. – М. : Междунар. педаг. академия, 1994. – 299 с.
26. Лютова Е. К. Тренинг эффективного взаимодействия с детьми / Е. К. Лютова, Г. Б. Мошна. – СПб : ООО Речь, 2001. – 190 с.
27. Максимова Н. Ю. Психологічна профілактика вживання підлітками алкоголю та наркотиків / Н. Ю. Максимова. – К.: ВШОЛ, 1997. – 208 с.
28. Пеша І. В. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (проблеми реформування) / І. В. Пеша. – К. : Логос, 2000. – 87 с.
29. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А. Й. Капської, І. М. Мінчук, С. В. Товстоухової. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – 260с.
30. Слот В. Методика работы с детьми «группы риска» / В. Слот, Х. Спаниард, Т. И. Шульга. – М. : УРАО, 1999. – 84 с.
31. Соціальна робота з підлітками та молоддю: проблеми, пошуки, перспективи. – К. : УДЦССМ, 2000. – 275 с.
32. Эйдемиллер Э. Г. Семейная психотерапия / Э. Г. Эйдемиллер, В. В. Юстицкий. – Л. : Медицина, 1990. – 132 с.